

5. Краснокутська Н. С. Потенціал торговельного підприємства: теорія та методологія дослідження : монографія / Н. С. Краснокутська. – Харків : ХДУХТ, 2010. – 247 с.

6. Толковый словарь русского языка / Состав : С. И. Ожегов, Н. Ю. Шведова. – М. : Азбуковник, 1998. – 944 с.

Отримано 30.03.2012. ХДУХТ, Харків.
© Н.О. Власова, В.Ю. Андросов, 2012.

УДК 658.153

Л.І. Піддубна, д-р екон. наук, проф. (*ХНЕУ, Харків*)

Н.О. Власова, канд. екон. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)

П.В. Смірнова, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

ЛІКВІДНІСТЬ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ ЯК ІНДИКАТОРИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Апробовано методику прогнозування оцінки майбутньої ліквідності і платоспроможності на підприємстві роздрібно́ї торгівлі.

Апробирована методика прогнозирования оценки будущей ликвидности и платежеспособности на предприятии розничной торговли.

The method of prognostication of estimation of future liquidity and solvency is approved on the enterprise of retail business.

Постановка проблеми у загальному вигляді. У сучасних умовах розвитку економіки України підвищується значущість системи управління фінансовим станом підприємств, елементом якої є процес оцінювання. Серед індикаторів фінансового стану перше місце посідають ліквідність та платоспроможність, рівень і перспективи розвитку яких цікавлять не лише власників і менеджерів підприємства, але і його контрагентів. Останнім необхідно ухвалювати рішення щодо співпраці з підприємством у майбутньому, що зумовлює високу значимість прогнозних оцінок ліквідності та платоспроможності. Актуальними є ці оцінки і для керівництва підприємства, оскільки вони знижують рівень невизначеності під час обґрунтування економічних рішень, орієнтованих на майбутнє.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти управління ліквідністю та платоспроможністю підприємств досліджувалися як закордонними [1–3], так і вітчизняними [4–7] ученими-

економістами. Проте не розглядаються питання прогнозування ліквідності та платоспроможності саме підприємств роздрібною торгівлі.

Мета та завдання статті. У зв'язку з вищезазначеним, метою статті є апробація результатів досліджень щодо оцінки майбутньої ліквідності та платоспроможності торговельного підприємства на основі прогнозування основних статей фінансової звітності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дана публікація є логічним продовженням досліджень у напрямі прогнозування фінансового стану підприємств роздрібною торгівлі на основі офіційних форм фінансової звітності.

Слід звернути увагу, що прогнози на основі «Звіту про рух грошових коштів» допускають комбінований за методами прогнозування, комплексний за урахуванням взаємозв'язків і укрупнений за ступенем узагальнення статей форм фінансової звітності підхід. Він об'єднує прогнози агрегованих однорідних елементів бухгалтерського балансу та основних аналітичних статей звіту про фінансові результати. Основою групування статей активу балансу є їх ліквідність та матеріально-речовий склад, пасиву – віднесення до власних і позикових, зовнішніх і внутрішніх джерел формування майна, а також терміновість повернення позикового капіталу. У розрахунках використовуються балансові рівняння зростаючих змін основних груп активів і відповідних до них пасивів. Прогноз звіту про фінансові результати може бути зведений лише до розрахунків початкового чинника – виручки від реалізації та результативного показника – чистого прибутку. Технологію таких розрахунків наведено в попередніх дослідженнях [7].

Виконаємо прогнозні розрахунки майбутньої ліквідності та платоспроможності роздрібного торговельного підприємства «ІНКОМ-ТРЕВЕЛ» на наступний 2012 рік, який іде за останнім аналізованим роком.

Аналіз роботи торговельного підприємства за останні 3 роки свідчить про наступне:

- темпи зростання фізичного обсягу роздрібного товарообороту невисокі та достатньо стабільні й не перевищують 2,0% за рік. Велика частина приросту обороту пов'язана із зростанням роздрібних цін на товари;

- рівень чистого прибутку у відсотках до роздрібного товарообороту має тенденцію до зростання та у 2011 році досяг 3,27%;

- дивідендна політика підприємства достатньо нестійка, велику частину чистого прибутку підприємство витрачає на споживання, не дивлячись на її абсолютне зростання;

– нарощування майнового потенціалу пов'язано також значною мірою з ціновими факторами. У цілому його величина за 3 роки збільшилася на 7,0%. Під час зростання роздрібного товарообороту за цей період на 18,2% індекс роздрібних цін склав 114,8%, фізичний обсяг обороту зріс усього на 3,0%. Переважно збільшилася величина оборотних активів (107,7%), особливо в роки більш інтенсивного зростання роздрібного товарообороту (2009, 2010). У 2011 році ситуація змінилася: було інвестовано значну частину фінансових ресурсів на розвиток основних фондів. За цей період вони зросли на 4,6%;

– коливання та динаміка оборотних активів значною мірою зумовлені зміною дебіторської заборгованості за достатньо стабільного розміру товарних запасів. Зростання товарної складової дебіторської заборгованості в 2010 році пов'язано з необхідністю стимуляції продажів, що й стало одним із факторів його зростання;

– основним джерелом фінансування є власний капітал, який зростає протягом аналізованого періоду за рахунок реінвестованого прибутку та незначного залучення додаткового капіталу в 2011 році, у цілому він зріс на 9,3%, що свідчить про зростання рівня платоспроможності підприємства;

– підприємство має достатній рівень позикової ліквідності, оскільки здатне залучати довгострокові й короткострокові кредити для фінансування своєї діяльності. За достатньо стабільної величини кредиторської заборгованості її частка в позиковому капіталі висока та коливається від 89,7% на початок 2009 року до 88,3% на кінець 2011 року;

– основним джерелом формування позитивних грошових потоків є операційна діяльність підприємства. Це забезпечується, перш за все, абсолютним зростанням чистого прибутку, а також достатньо мобільною політикою фінансування оборотних активів;

– інвестиційна діяльність систематично спрямована на збільшення необоротних активів, тобто призводить до формування негативного грошового потоку;

– негативна спрямованість чистого грошового потоку фінансової діяльності, який зростає з року в рік, зумовлена необґрунтованою дивідендною політикою;

– підприємство дотримується агресивної політики в області формування грошових засобів, величина яких незначна: від 3,5 до 8,0 тис. грн. Чистий грошовий потік має позитивну спрямованість лише в 2010 році та складає 4,5 тис. грн;

– основні показники ліквідності та платоспроможності свідчать про незначне поліпшення фінансового стану підприємства, але й на

кінець періоду коефіцієнти загальної та абсолютної ліквідності невисокі, відповідно нижче 1,5 і 0,01, знижується забезпеченість підприємства товарними запасами.

Спираючись на результати аналізу, а також на необхідність підвищення рівня забезпеченості обороту товарними запасами та зростання показників ліквідності й платоспроможності та інші поточні завдання розвитку торговельного підприємства, розроблено прогноз майбутньої ліквідності та платоспроможності за трьома варіантами: песимістичним, реалістичним і оптимістичним (табл.).

Таблиця – Прогноз основних статей фінансової звітності для торговельного підприємства «ІНКМ-ГРЕВЕЛ» на 2012 рік

Показник	2011 р., факт	Прогноз на 2012 р.			2012 р., факт	Мін. відх., %
		Пес.	Реал.	Оптим.		
Основні прогнозовані показники						
1	2	3	4	5	6	7
Роздрібний товарооборот, тис. грн	19422	20393	20704	20800	21248	+2,2
% зростання до 2011 р.		105,0	106,6	107,1	109,4	-
Чистий прибуток, тис. грн	476,5	408,0	677,0	832	654,4	-3,4
Рівень чистого прибутку в роздрібному товарообороті, %	3,27	2,0	3,27	4,0	3,08	-
Реінвестований прибуток, тис. грн	165	106	271	333,0	291,2	+7,4
Частка Пр у ЧП	25,97	26,0	40,0	40,0	44,5	-
Ам	81,7	83	88	88	91	+3,4
ТЗ, дні	78	80	80	80	79,5	-0,6
ДТЗ, тис. грн	+86	+234	+285	+300	+388,9	+29,6
Пр/ДТЗ, од	191,9	45,3	95,1	111,0	74,9	-
ДДЗ, тис. грн	-149	-50	-90	-90	-68	-22
ДНА, тис. грн	+136	-	+50	+50	+62	+24
ДВК, тис. грн	+171	+106	+271	+333	+291,2	+7,4
ДКЗ, тис. грн	-87	+129,1	+25,1	+31,6	+143,6	+11,1
ДКК, тис. грн	+36	-	-	-50	-	-
ДДО, тис. грн	-48	-50	-50	-50	-50	-
ДПК, тис. грн	-99	+79,1	-24,9	-70,9	+93,6	+18,3
ДГЗ	-1,1	+1,1	+1,1	+4,6	+1,9	+72,7
ЧППо, тис. грн	570,2	436,1	595,1	691,6	568,1	-4,8

Продовження табл.

1	2	3	4	5	6	7
ЧГПі, тис. грн	-217,7	-83	-138	-138	-153	+10,9
ЧГПф, тис. грн	-353,6	-352	-456	-549	-413,2	-10,4
ЧГП, тис. грн	-1,1	+1,1	+1,1	+4,6	+1,9	+72,7
ГЗк, тис. грн	6,9	8,0	8,0	11,5	8,8	+10,0
Основні показники комплексної оцінки рівня ліквідності та платоспроможності						
ВОК, тис. грн	1089	1145	1260	1322	1268,2	+0,6
ВОК/ГЗ, од.	0,354	0,346	0,375	0,392	0,366	-2,4
ВОК/ВК, од (X ₃)	0,248	0,254	0,270	0,279	0,270	-
Кзл, од (X ₅)	1,441	1,440	1,505	1,539	1,485	-1,3
Кпл, од	0,197	0,168	0,159	0,163	0,162	-0,6
Кал, од (X ₇)	0,0028	0,0031	0,0032	0,0047	0,0034	+6,2
Кна/оа од (X ₁₁)	0,957	0,909	0,920	0,915	0,893	-0,027
(Отз+Одз), дні(X ₁₄)	81,7	80,4	79,3	79,2	78,6	-0,7
Keo, од (X ₂₂)	0,029	0,021	0,029	0,033	0,027	-0,002
Kei, од (X ₂₃)	-0,031	-0,012	-0,019	-0,019	-0,021	-0,002
Keф, од (X ₂₄)	-0,051	-0,050	-0,064	-0,077	-0,058	+0,006
Ккчп _о , од (X ₂₅)	0,979	1,126	1,285	1,330	1,312	+0,027
Примітки: Пр – реінвестований прибуток, тис. грн; ЧП– чистий прибуток, тис. грн; Ам – амортизація; ΔТЗ, ΔДЗ, ΔНА, ΔВК, ΔДО, ΔГЗ, ΔКК, ΔКЗ – приріст за період товарних запасів, дебіторської заборгованості, необоротних активів, власного капіталу, довгострокових зобов'язань, грошових засобів, короткострокових кредитів, кредиторської заборгованості; ГЗк – кошти на кінець періоду; ЧГП – чистий грошовий потік за період; ЧГПо, ЧГПф, ЧГПі – чисті грошові потоки відповідно до видів діяльності; Keo, Kei, Keф – коефіцієнти ефективності відповідно операційної, інвестиційної та фінансової діяльності; Кна/оа – коефіцієнт співвідношення необоротних і оборотних активів; Кзл, Кпл, Кал – коефіцієнти загальної, проміжної, абсолютної ліквідності; ВОК – власний оборотний капітал; ВК – власний капітал.						

Ураховуючи, що фізичний обсяг товарообороту підприємства зростав із року в рік не набагато (приріст 1,4...1,5%) і темпи приросту роздрібних цін на продовольчі товари у 2012 році прогнозувалися на рівні 5,0%, песимістичний приріст роздрібною товарообороту був зумовлений лише зростанням цін, реалістичний припускав зберегти темпи зростання фізичного обсягу продажів, що склалися, а оптимістичний – збільшити їх на 2,0%. Розмір чистого прибутку визначався, виходячи з рівня до товарообороту, також у 3 варіантах, а розмір реінвестованого прибутку – за його часткою в чистому прибутку й з урахуванням подолання тенденції неефективного використання останнього, що склався.

Потреба в прирості товарних запасів оцінювалася з необхідності зростання їх розміру в днях обороту, при цьому частина цього приросту фінансується за рахунок запланованих заходів щодо інкасування дебіторської заборгованості. Реалістичний і оптимістичний прогнози допускають подальше інвестування засобів у розвиток необоротних активів, при цьому підприємство повинно погасити частину довгострокових зобов'язань, термін оплати яких настає в 2012 році. Зростання власного капіталу передбачено лише за рахунок внутрішніх джерел.

У 2012 році підприємство продовжує дотримуватися агресивної політики відносно формування вільних коштів, приріст яких намічається незначний, навіть за оптимістичного прогнозу. Використання балансових залежностей дозволило визначити, що за реалістичного й оптимістичного прогнозів потреба в додатковому залученні кредиторської заборгованості істотно менша, ніж за песимістичного прогнозу. Більш того, за оптимістичного підходу в підприємства виникають можливості для погашення частини короткострокових кредитів.

У цілому прогнозні розрахунки свідчать, що стан ліквідності та платоспроможності підприємства в 2012 році має позитивні зрушення як за оптимістичного, так і при реалістичного прогнозу.

Порівнюючи отримані прогнози з фактичними даними торговельного підприємства «ІНКОН-ТРЕВЕЛ», слід зазначити, що основні розбіжності зумовлені зовнішніми факторами, у першу чергу, вищими темпами зростання роздрібних цін на продовольчі товари, ніж тими, що були закладені до прогнозу (107,5% проти 105,0%). За більшістю показників фактичні дані достатньо близькі до реалістичного прогнозу, що підтверджує широкі можливості розглянутого підходу до оцінки майбутньої ліквідності та платоспроможності підприємств роздрібно-ї торгівлі.

Висновки. Таким чином, узагальнення існуючих методичних підходів до планування та прогнозування фінансового стану підприємств на основі форм фінансової звітності дозволило розробити та апробувати технологію оцінювання майбутньої ліквідності та платоспроможності підприємств роздрібно-ї торгівлі за укрупненими та взаємопов'язаними елементами «Звіту про фінансові результати», змінами основних статей «Бухгалтерського балансу» і чистими грошовими потоками за видами діяльності «Звіту про рух грошових коштів».

Список літератури

1. Бернстайн Л. А. Анализ финансовой отчетности: теория, практика и интерпретация / Л. А. Бернстайн ; пер. с англ. О. В. Скачкова, И. Э. Дымова. – М. : Финансы и статистика, 2002. – 624 с.
2. Бертонеш М. Управление денежными потоками / М. Бертонеш, Р. Найт ; пер. с англ. Е. Бугаева. – СПб. : Питер, 2004. – 240 с.

3. Анализ финансовой отчетности : учеб. пособие / Е. И. Бородин [и др.] ; под ред. О. В. Ефимовой, М. В. Мельник. – 2-е изд. – М. : ОМЕГА-Л, 2006. – 408 с.

4. Бочаров В. В. Коммерческое бюджетирование: финансовые ресурсы, системы управления финансами, виды бюджетов / В. В. Бочаров. – СПб. : Питер, 2003. – 368 с.

5. Оліфірова Ю. О. Бюджетування грошових коштів у системі управління підприємством : дис. ... канд. екон. наук : 08.06.01 : 21.11.06 / Оліфірова Юлія Олександрівна. – Донецьк, 2006. – 198 с.

6. Кизим Н. А. Оценка и прогнозирование неплатежеспособности предприятий : монография / Н. А. Кизим, И. С. Благун, Ю. С. Копчак. – Х. : ИН-ЖЭК, 2004. – 143 с.

7. Смірнова П. В. Оцінка майбутньої ліквідності та платоспроможності підприємства торгівлі / П. В. Смірнова Н. О. Власова, // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг : зб. наук. пр. / Харк. держ. ун-т харчування та торгівлі. – Харків, 2011.

Отримано 30.03.2012. ХДУХТ, Харків.

© Л.І. Піддубна, Н.О. Власова, П.В. Смірнова, 2012.

УДК 65.012.32:339.37

М.А. Дядюк, канд. екон. наук

В.В. Васильєва

ОБОРОТНІ АКТИВИ ЯК ОБ'ЄКТ УПРАВЛІННЯ У ПРОЦЕСІ РОЗРОБКИ ТА ПРИЙНЯТТЯ ГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ

Систематизовано сучасні погляди на теоретичні аспекти управління оборотними активами. Зроблено декомпозицію технології розробки та прийняття господарських рішень з елементами фінансового менеджменту з урахуванням галузевої специфіки об'єкта досліджень.

Систематизированы современные взгляды на теоретические аспекты управления оборотными активами. Сделана декомпозиция технологии разработки и принятия хозяйственных решений с элементами финансового менеджмента с учетом отраслевой специфики объекта исследований.

Modern views on theoretical aspects of management by current assets are systematized. by risk are systematized. Decomposition of technology of development and adoption of economic decisions with elements of financial management taking into account branch specifics of object of researches is made.